



Sekce pro evropské záležitosti

Zápis z 45. jednání Výboru pro socioekonomický rozvoj RVUR

1. prosince 2025, 9:30 – 12:30, v hybridním formátu: prezenčně Úřad vlády, Strakova akademie, Starý tiskový sál; a online platforma Webex meetings

Účastníci (prezenčně a online):

Bendl Daniel (ÚV-SEZ), Bílý Tomáš (ÚV-SEZ), Drbalová Vladimíra (SPČR), Dvořák Petr (MZe), Dvouletý Ondřej (VŠE), Ernest Jan (ČSÚ), Havelka Vít (MZV), Havrda Marek (EK), Hájek Miroslav (ČZU), Horná Vanda (MZd), Chmelař Aleš (MZV/OECD), Jacina Viktor (MF), Janáková Lenka (Hospodářská komora), Ernest Jindrová Marcela (ČSÚ), Klimešová Magdalena (Centrum veřejných financí IES FSV UK), Klusák Václav (ÚV-SEZ), Kný Daniel (MF), Koutek Ondřej (MV) Křenek Filip (Europeum), Maděra Milan (ÚV-SEZ), Mareš Jan (Sociologický ústav AV), Martínek Martin (MK), Masare Vít (ÚV-SEZ), Mácová Veronika (ÚV-SEZ), Melcher Ota (MF), Němec Stanislav (MZe), Peloušek Filip (MŽP), Pělucha Martin (VŠE), Polášek Martin (MŽP), Smejkal Tomáš (MPO), Simonová Jana (Glopolis), Šafářová Kateřina (MPSV), Šlajchová Ladislava (ČŠI), Štork Zbyněk (MF), Štros Karel (MF), Truchlá Jana (ÚV-SEZ), Vitáková Pavla (MMR), Volšická Romana (MV ČR), Vydra Šimon (ÚV-VAÚ), Žáková Pavlína (ÚV-MEZ)

Program jednání

- 1) Zahájení a schválení programu
- 2) Hodnocení dopadů legislativy EU
- 3) Aktuality z oblasti analytické práce
- 4) Aktuality z agendy strategického výhledu EU
- 5) Aktuální informace z MPŘ k projektu Koherence politik pro udržitelný rozvoj
- 6) Informace z výroční zprávy Mezinárodní agentury pro energii při OECD
- 7) Závěr

Executive summary:

1. Hodnocení dopadů legislativy EU : Marek Havrda výbor podrobně seznámil se svou zkušeností z práce v Regulatory Scrutiny Board (RSB) Evropské komise. Jedná se o unijní obdobu naší národní Komise RIA sestávající z 9 nezávislých hodnotitelů. Výbor nejčastěji upozorňuje na nedostatečnou evidenci, nedostatečná data z pozorování, nedostatečně robustní doklady hodnocení poměru benefitů a nákladů. RSB standardně poptává posouzení možností simplifikace navrhovaných regulací, navrhuje lepší používání existujících dat, aby se snížila náročnost reportování. Posuzují i všechny simplifikační balíčky. Dle OECD je scrutiny na úrovni EU klíčový faktor posouvající EU vpřed. V ČR je potenciál se také výrazně posunout. Je velký potenciál ve využití a lepší komunikaci dat oproti spoléhání se na pouhé názory stakeholderů. V EK se striktně dodržuje Evaluate First Principle. Je třeba dělat důkladnou analýzu distribuce nákladů. Na firmy, ale nejen na ně. RSB se stále víc zaměřuje na dopady na jednotlivé sektory. Analýzu dopadů na ČS by si měly být rychle schopné udělat jednotlivé ČS. Pak to může být součástí celkového IA. Až 70 % stanovisek RSB jsou stanoviska negativní. Ještě se ale nestalo, že by bylo stanovisko negativní i v druhém kole. Max. pozitivní s výhradou.

2. Aktuality v oblasti analytické práce: ÚV-VAÚ zveřejnilo Manuál RIA na ria.vlada.cz/aktuality. Do konce roku přibudou přílohy a kvalitnější landing page. V novém roce budou probíhat školení. Manuál byl představen na konferenci Jak graf mění paragraf. Spolu s ním bylo představeno i 9 případových studií analytické práce resortních analytických útvarů zaměřené na podporu rozhodování. Byl zahájen proces ex-post RIA. VAÚ se zaměřuje průřezově na simplifikaci. Reforma RIA byla pozastavena a čeká na další vládu.

3. Aktuality z agendy strategického výhledu EU Byl vydán Strategic Foresight Report 2025: Resilience 2.0. Na přelomu roku bude zahájena práce na následujícím reportu a bude otevřená výzva k zapojení do tvorby. Na setkání foresightových šerpů proběhlo avízo, že proběhne mapování foresightových kapacit v ČR a následně další kolo podpory jejich rozvoje, tentokrát ze strany JRC. V listopadu proběhl ve spolupráci MEZ a České priority workshop Mapování polykrizí za využití metodiky JRC Polycrisis Exploration Tool. Na závěr padlo doporučení ustanovit národní foresightový orgán a síť resortních spojek. VAÚ má zájem takovým orgánem být.

4. Aktuální informace z MPŘ k projektu Koherence politik pro udržitelný rozvoj Zpráva o koherenci prošla MPŘ. V listopadu byly vypořádány skoro všechny připomínky až na 2 z MF týkající se organizačního ukotvení pracovní skupiny. Zpráva se bude dávat ke schválení až nové vládě. Na ní bude rozhodnout, kde pracovní skupinu ustanovit. Nejpalcivějšími identifikovanými problémy jsou obtíže při navazování strategií na parametry financování a nedostatečné evaluační kapacity na resortech. Zpráva navrhuje posílit evaluační práci na úkor dnešního monitorování.

5. Informace z výroční zprávy Mezinárodní agentury pro energie při OECD Aleš Chmelař představil výstupy z World Energy Outlook 2025 od IEA. Roste poptávka po energiích z rozvojových zemí. To má, spolu s tlakem na přechod od uhlí k zemnímu plynu v Asii vliv na poptávku po LNG a cenu plynu. USA v jeho dodávkách do 2030 dokáže nahradit Rusko. Rostoucí poptávka po energii pro datacentra má negativní vliv na síť v místech, kde např. díky daňovému zvýhodnění dochází k masivnímu nárůstu datacenter. ČR se to vzhledem k vysokým cenám energií moc netýká. Zbytek světa je velmi závislý na kritických minerálech z Číny. Predikovaná stagnace globálních emisí GHG je úspěch, ale od cesty ke klimatické neutralitě do roku 2050 je i to i dnes deklarované politiky států hodně daleko. EU nemá sílu přimět ke klimatické neutralitě svět. Energetické foresighty IEA jsou skvělý odrazový můstek pro jakékoliv další foresighty. Energetika je velmi stabilní prostředí. Velkým tématem jsou SMRs. Hrozí jejich finanční bublina a nutnost států intervenovat. Byznys modely cca 550 firem, které je vyvíjejí, počítají s komercializací kolem roku 2030. Nyní to vypadá na zpoždění minimálně 10 let. EU je velmi závislá nejen na Číně, ale i na USA. EK k tomu vydává EU Resource Plan. Řeší i posilování adaptace.

1. HODNOCENÍ DOPADŮ LEGISLATIVY EU

Marek Havrda (EK – Regulatory Scrutiny Board (RSB)/Výboru pro kontrolu regulace EK) nasdílel zkušenost s podobou hodnocení dopadů regulace na úrovni EK, resp. kontrolu RIA v EK.

RSB je obdoba celounijní Komise RIA, nezávislý orgán posuzující dopad budoucích legislativ. Není součástí struktury žádného DG. Podporu mu dělá SG. Přímou radí předsedkyni EK a sboru komisařů. Stanovisko RSB je primárně pro ně. Před 2 lety byl rozšířen ze 7 členů na 9. Každý člen je v RSB sám za sebe. Nebere instrukce od nikoho ani z EK, ani od ČR. Rozhoduje prostou většinou. Při rovnosti hlasů je rozhodující hlas předsedy. Předseda je v rámci EK na úrovni gen. ředitele. Účastní se pravidelných týdenních schůzek generálních ředitelů. Mandát člena je na 3 roky. Může být rozšířen o 1 rok, což se dosud stalo u každého, kdo měl zájem.

Hlavní úkol – poskytovat zpětnou vazbu. K tomu slouží impact assessmenty – jednotlivých právních aktů, Fitness checky – hodnocení dopadů vícero právních aktů pro jednu oblast, případně stanoviska k vybraným evaluacím.

Typicky vydává buď pozitivní stanovisko (výjimečně), nebo pozitivní s výhradami, nebo negativní. U negativního stanoviska materiál nejde do meziresortu. EK ho přepracovává a dává k novému posouzení.

V ČR se komise RIA zabývá materiály po MPŘ.

Když ani napodruhé není stanovisko pozitivní (s připomínkami), pokračování leg. procesu musí umožnit jeden z komisařů zodpovědných za Better Regulation Policy.

Nad rámec agendy interní zpětné vazby má RSB agendu poradenství SG a poradenství jednotlivým DGs při formulování regulace (v podobě jasně strukturovaných hodinových „ostrých meetingů“).

Ještě nikdy nedošlo k dvojitému negativnímu stanovisku.

Impact assessmenty podobně jako v ČR: politický kontext, definice problému, identifikace základních příčin, definice dynamické baseline v daném období, kdyby se nepřijala žádná regulace, intervenční logiky (cíle, prostředky, očekávané dopady). Opatření jsou shlukována do hodnotitelných balíčků. Ty následně hodnoceny z hlediska ekonomické, sociální a environmentální udržitelnosti, dopadu na malé a střední podniky aj. Následuje srovnání variant dle kritérií účinnosti, efektivity a koherence. DG si může přidat další kritéria. Modelování benefitů a modelování nákladů. Vytvoření poměru benefitů a nákladů. Koherence je posuzována kvalitativně.

Evaluace se připravují kolem účinnosti, efektivity, koherence, přidané evropské hodnoty a relevance.

Klíčové jsou závěry a lessons learned.

Výbor nejčastěji upozorňuje na nedostatečnou evidenci, nedostatečná data z pozorování, nedostatečně robustní doklady hodnocení poměru benefitů a nákladů.

Diskuze:

V. Drbalová (SPČR): Zkušenost s regulací, kterou sice RSB 2x zhodnotila negativně, ale i tak to EK obešla a vydala. Zpráva OECD o regulaci v EU mluví o dobrém ex-ante hodnocení, ale zejména u ČR slabém ex-post hodnocení. Podnikatelská komunita kritizuje často kvalitu slabé datové podepření, nekvalitně počítané dopady na podnikovou sféru. Jak se s činností RSB propojuje agenda simplifikace?

MH: Když 2x dáme negativní stanovisko, je pravidlo, že se to na RSB potřetí nevrací. Je na politickém rozhodnutí příslušného DG rozhodnout dál.

Formálně mají být všechny IA předloženy RSB. Ale podobně jako v ČR je dost výjimek.

Při předložení zejména evaluací, ale i IA, se v rámci kritéria efektivity ptáme na posouzení možnosti simplifikace. V rovině poskytování horizontálních konzultací doporučujeme výrazně lepší použití existujících dat, aby se snížila náročnost reportování. Samotné návrhy simplifikačního balíčku jsou všechny předkládány RSB.

Ve zprávě OECD posouvá kvalita scrutiny EU vpřed jako rozdílový faktor, jeden z nejlepších v OECD. Posun v ČR je velká příležitost i pro ČR.

V. Klusák: Jakou zpětnou vazbu jste za RSB poskytovali k návrhům nového VFR? Jak se postupuje, kdyby EK na žádost ČS nebo EP v legislativě chystala větší změny. Šlo by to do scrutiny více?

MH: Nejsem si jistý, jak daleko to jsem oprávněn popisovat. Naše stanovisko je součástí předkladu návrhu ve chvíli, kdy jej přijme EK.

RSB vydal řadu stanovisek k IA k budoucímu VFR. RSB nevidí finální návrh, který jde do vyjednávání. To už je relativně vycizelovaný návrh, který již prošel RSB.

Finanční agendy mají vlastní Tool v rámci Better Regulation Toolboxu.

M. Klimešová: Jaká jsou doporučení pro ČR, co podpořit, co udržovat? Jak pracovat se zjištěními z vyhodnocování a jak pracovat s tím, aby se ta zjištění otiskla do legislativy?

MH: Za nejdůležitější považuji posunout se co nejvíc ve využití dat. Nespoléhat se tolik jen na názory stakeholderů. Málokdo bude data úplně odmítat, i kdyby mu nekonvenovala. Podstatná je schopnost data dobře komunikovat. I komunikovat nejistotu.

V EK je dodržován Evaluate First Principle. Jsou používány back to back evaluace při revizích regulace.

Z hlediska nákladů je třeba zvažovat náklady všech subjektů dotčených regulací. Primárně firmy, ale nejen. Součástí by měla být distribuční analýza nákladů. I benefitů, ale zejména nákladů.

P. Žáková: Je možné uvést příklady negativních hodnocení? Z ČS často zaznívá požadavek, aby se IA EK věnovaly dopadům v jednotlivých sektorech nebo dopadům na jednotlivé ČS. Dělat IA na jednotlivé ČS by logicky nebylo politicky korektní, ale dopady na sektory tam je to legitimní. Posouvá se praxe tímto směrem?

MH: Posouvá. RSB to vyžaduje. Řešíme kaskádovitost dopadů do jednotlivých sektorů. K IA dopadů na ČS jsme rezervovaní. Mohlo by to ukázat něco, co by zamezilo přijímání té regulace. Ačkoliv se snažím být maximálně transparentní, IA mají striktní limitaci rozsahu na 40 stran bez příloh a musí pokrýt výše jmenovaná kritéria. IA na jednotlivé země je zodpovědnost ČS. Pokud ty to stihnou včas, může ten jejich IA být součástí celoevropského IA.

Vidím, že by to mělo být součástí evaluací. Často se ptáme na to, jak vysvětlit zásadní rozdíly mezi ČS. Vidíme zásadní rozdíly v implementaci mezi jednotlivými ČS.

Ad negativní stanoviska, bývá to cca 70 %. RSB ale nedal za poslední 4 roky žádné dvojité negativně stanovisko. V druhém kole je v 90 % pozitivní stanovisko s připomínkami.

2. AKTUALITY Z OBLASTI ANALYTICKÉ PRÁCE

Šimon Vydra informoval, že Manuál RIA již existuje. Fyzicky i na ria.vlada.cz/aktuality. Ještě jej do konce roku čeká doplnění o přílohy, které vznikají participativně s dotčenými resorty. Vytváříme uživatelsky příjemný landing. Pracujeme na interakci a harmonizaci s rozdílnými metodikami (např. CBA). V příštím roce budeme školit na jednotlivých ministerstvech. Zájemci se mohou hlásit.

Manuál ukazuje, jak se vyhnout pouhému odškrtnutí parametrů, jak vyhodnocovat kvalitu zdrojů.

12. listopadu proběhla konference Jak graf mění paragraf, kde byl Manuál oficiálně představen. Prezentovaly se i další změny v prostředí science 4 policy ekosystému ČR. Prostřednictvím 9 ilustrativních analýz z dílny VAU a analytických jednotek jsme prezentovali zaměření RIA na podporu rozhodování, spíš než na proces.

V sekci Umět si vybrat: Simulace dopadů různých řešení byly prezentovány analýzy Simulace fungování zákona o podpoře bydlení, Územní dopady veřejných politik, Model sjednocení nepojistných dávek, Simulační model exekucí a insolvenčí. V sekci Informace včas: Kvalitní podklady, když je potřebujete to byly analýzy Finanční ohodnocení policistů, hasičů a vojáků z povolání, Jak MPSV data pomohla v integraci ukrajinských uprchlíků a Od ad hoc analýzy

k výzkumnému šetření: Evidence pro novelu zákona o mediaci. V sekci Popsat nepopsané: Druhý život dat díky moderním technologiím byly prezentovány analýzy Optimalizace úřadů a strategických dokumentů, Analýza energetické účinnosti veřejných budov a Státní služba a využití personalistických a platových dat.

Probíhá další update stránek. Reviduje se forma rozhodování a zpětné vazby Komise RIA. Tento rok začal proces ex-post RIA.

Probíhají semináře sdílení best practice datových nástrojů, výzkumné semináře v ekonomických tématech (již proběhly Ekonomika veřejného zadávání, Ekonomika duševního zdraví) proběhl dvoudenní TSI workshop UNESCO k foresightu.

Je nově možnost stáží výzkumníků a výzkumnic z ústavů AV ČR, které hradí AV.

Aktuálně se zabýváme tématem simplifikace. V září prošel vládou Antibyrokratický balíček IV z dílny VAÚ s více než 100 opatřeními. Podobný balíček s víc jak 190 opatřeními se chystá pro evropské právo. Na simplifikační konferenci nás zaujaly přístupy z Indie a Německa. Pracujeme na interním na AI postaveném projektu na simplifikaci se speciálním zaměřením na goldplating.

Diskuze:

P. Žáková: Simplifikační balíček pro Evropské právo se má týkat transpozice nebo návrhů pro EK?

ŠV: Jsou to podněty pro EK. ÚV to odevzdá do Senátu, ale současně se ve spolupráci se SEZ a MPO pracuje na předání do EK jako součást české pozice k simplifikaci.

P. Žáková: Jak jsme na tom s reformou RIA po dalších 6 měsících?

ŠV: Reforma je pozastavena a čeká na novou vládu. Manuál vládou neprocházel. Došlo ke změně milníku ze strany EK. Je to metodická část reformy. Naše snažení je pozastaveno do další příležitosti reformu posunout vpřed.

V. Drbalová: Podobný antibyrokratický balíček asi mají zadáno od EK všechny státy. Jaký má být další postup?

ŠV: Bohužel to takto není strukturované ze strany EK. První impuls přišel od Friends of simplification. Od nich jsme vzali první balíček návrhů a začali jsme na něj nabalovat další podněty z ČR. Toto lokální snažení je iniciováno Senátem.

P. Žáková: Bude podstatné, jak to časově zapadne do aktivit k simplifikaci od EK. Celá řada balíčků tam již proběhla.

3. AKTUALITY Z AGENDY STRATEGICKÉHO VÝHLEDU EU

Pavλίna Žáková seznámila výbor se zprávou Strategic Foresight Report 2025 s podtitulem Resilience 2.0. Zpráva řešila různá dilemata v oblasti odolnosti evropské ekonomiky i společnosti. Například dilemma mezi konkurenceschopností a strategickou autonomií, jak posilovat odolnost společnosti, zároveň kvalitu života lidí, odolnost demokratických struktur vůči dezinformacím atd.

Zpráva pro rok 2026 se bude zaměřovat na roli EU v měnícím se světě. Na přelomu roku bude vyslán call for evidence, aby se mohli do přípravy zapojovat další aktéři včetně týmů z ČS.

Na proběhlém setkání foresightových šerpů proběhly workshopy jako příprava zprávy pro rok 2026. EK oznámila, že bude mapovat foresightové kapacity v ČS. Joint Research Centre při EK představilo svůj projekt Harnessing Foresight for Future-Oriented Policymaking. Beta-testování proběhne v lednu, následně poskytne další podporu pro foresight v jednotlivých ČS.

V ČR počátkem listopadu proběhl ve spolupráci s think-tankem České priority workshop Mapování polykrizí s využitím metody Polycrisis exploration tool od JRC. Zúčastnilo se necelých 20 zástupců analytických útvarů ministerstev, zahraničního odboru KPR, ÚV, NÚKIB.

Účastníci odcházeli s tím, že by podobné foresightové cvičení mělo mít prostor na začátku přípravy každého strategického dokumentu státní správy.

Mezi doporučeními padlo ustavit zastřešující orgán pro foresight a spojky na jednotlivých resortech. Alokovat zdroje na foresight, ideálně pod hlavičkou strategické práce nebo RIA. Kromě foresightu využívat tuto kapacitu na ad hoc analýzy využitelné při různých krizích. Foresight připravuje i krátkodobou připravenost. Foresight by měl být také zapracován do metodiky přípravy strategií.

Diskuze:

Aleš Chmelař: Existuje v rámci foresightu stálá pracovní skupina ve státní správě, která by pokračovala ve foresightové práci, kterou děláme zatím rozděleně, s novou vládou?

P. Žáková: Je foresightová síť. Potenciál do budoucna vidím ve VAÚ, pokud dostanou mandát a zdroje.

Š. Vydra: Můžeme se k tomu vyjádřit jedinečně kladně. Pokud budeme pokračovat, jak bychom chtěli, toto bude součást naší agendy.

4. AKTUÁLNÍ INFORMACE Z MPŘ K PROJEKTU KOHERENCE POLITIK PRO UDRŽITELNÝ ROZVOJ

Lucie Sršňová seznámila členy výboru s aktuálním stavem projektu Koherence politik pro udržitelný rozvoj, jenž je zpracováván s MF, MPO a CENIA. Do konce roku by měly být hotovy jak Zpráva o koherenci, tak Dataset management systém.

Zpráva prošla MPŘ. Ukázalo se, že nekoherence jednotlivých strategií s ČR 2030 není problém. Problémem je, že se málokterá ze zkoumaných strategií opravdu používá k řízení. Důvodem jsou jejich značné nedostatky ve formě a obecně v charakteru strategické práce. Aby se strategie nástrojem řízení staly, je třeba konkrétních změn impulsu, který změny spustí.

Během listopadu MŽP vypořádávalo připomínky. Některá ministerstva byla proti jakýmkoliv změnám, jiná změny respektovala, ale ne u stávajících strategií.

Rozbuškou bylo provázání strategií s financováním, druhým silným tématem byla otázka evaluací. Není v silách resortů materiály smysluplně evaluovat, aby z toho mohly něco získat.

Konečně zaznívalo téma propojování s politickým rozhodováním. Řešením se jeví držení hlavního směru napříč volebními obdobími při současném konzultování s politickou reprezentací.

Do MPŘ šla Zpráva, Příloha 1 (přehled strategií a jejich hierarchie) a Příloha 2 (Podrobnější rozepsání strategie) a Příloha 3 (přehled možných návrhů opatření k diskusi v pracovní skupině).

V MPŘ přišlo přes 70 připomínek, zejména obecných, zejména kolem výkonnostního financování. Aktuálně vypořádána většina připomínek až na 2 připomínky z MF – k organizačnímu nositeli.

Hlavní koncepční změna: pracovní skupině se nepřikazuje organizační nositel. Rozhodnutí se nechává na nové vládě.

Hlavní procesní změna: schválení se nechává na nové vládě.

Diskuze:

Martin Pělucha: Potvrzuji, že resorty zpravidla nemají kapacity na evaluace opatření. Je to Achillova pata systému. Často se na to narazí při kontrolách NKÚ, které upozorní na neefektivní nakládání prostředky při naplňování dílčích strategií, což podkopává důvěru v systém.

L. Sršňová: kolem vyčíslování jsou problémy jak v komunikaci s MF, tak v komunikaci s veřejností.

Martin Polášek: Projekt navrhuje klást větší důraz na evaluace a menší důraz na monitoring v dnešní podobě. V návaznosti na předchozí téma foresightu jsme diskutovali, že by foresight měl být součástí žádoucích stavů v rámci evaluací, ideálně v mid-term evaluacích při řešení návazností na stávající strategie.

Tomáš Smejkal: Narazili jsme například v energetice, že některé strategie vycházejí z evropského nařízení, které specifikují i jejich obsah, harmonogramy.

M. Polášek: To bude obsahem práce pracovní skupiny, včetně energetických koncepcí MPO.

5. INFORMACE Z VÝROČNÍ ZPRÁVY MEZINÁRODNÍ AGENTURY PRO ENERGII PŘI OECD

Aleš Chmelař seznámil výbor s hlavními závěry Výroční zprávy Mezinárodní agentury pro energii (IEA) World Energy Outlook 2025 z listopadu. Dle zkušenosti A. Chmelaře jsou foresightové predikce IEA jedny z nejlepších a nejpřesnějších vůbec. Vnější vlivy jsou malé, investice do základních zdrojů vedou k jasným výsledkům.

IEA u států porovnává to, co deklarují (Stated Policies Scenarios – STEPS) a to, co reálně doručují (Current Policies Scenarios – CPS). Dodává k nim normativní scénáře Dosažení klimatické neutrality k roku 2050 a Scénář dostupnost – plán k celosvětové dostupnosti elektrické energie a „čistého vaření“ (rozvojový scénář).

Poptávka po energii roste, ale mění se příčiny. Čím dál víc jsou to služby než průmysl a zemědělství. Čím dál tím víc poptávka z rozvojových zemí. To ovlivňuje poptávku na globálním trhu s LNG.

Velmi roste vliv energetické spotřeby datacenter, klimatizací v rozvojových zemích a výroby plastů. Poptávka v automotive už neroste tak rychle.

Poptávka po elektrické energii velmi roste v rozvinutých zemích. V Číně a rozvojových zemích elektrifikace prakticky neroste. Dobíhá zde dohánění spotřeby rozvinutého světa v 50. letech 20. století.

Instalované kapacity energetických zdrojů velmi rostou u solární a větrné energie. Nicméně zejména země JV Asie Čína, Indonésie, se jen velmi pomalu budou vzdávat svých uhelných zdrojů. Původcem velké části uhlí v tomto regionu je Austrálie. Stále má růst spotřeba uhlí a plynu.

Scénáře vůbec nepočítají se snížením poptávky po ropě. Obnovitelné zdroje sníží její spotřebu v energetice, teplárenství. Velký potenciál snížení je v silniční dopravě, ale současné trendy tam mimo EU a Čínu nesměřují. Očekávaný nárůst spotřeby v chemickém průmyslu a průmyslu obecně (kde však nemusí docházet k emisím GHG), letectví a lodní dopravě jsou příčiny celkového růstu spotřeby ropy. Otázkou tak zůstává, jestli bude malý nebo velký.

USA může do 2030 nahradit dodávky zemního plynu z Ruska. To souvisí s tlakem na asijské země, které jsou tlačeny přejít z uhlí na plyn.

Zpráva zdůraznila velkou závislost zbytku světa na velkém množství kritických minerálů z Číny. Čína i tam, kde nedomínuje, je schopná pokrýt svou vlastní spotřebu.

První čínská strategie o kritických minerálech je z 1979. V 2005 byla velkým skokem lithiová strategie. USA a EU velmi zpožděny.

Pokud naplní zbytek světa všechny související strategie pro klíčové energetické minerály, sníží během deseti let svou závislost na Číně v těžbě o 7 % z 57 na 50 a ve zpracování ze 70 na 66 %.

Je úspěch, že podle CPS scénáře stagnují globální emise skleníkových plynů. To je však málo. STEPS scénář je snižuje, ale málo, na úroveň produkce roku 2000. Cesta ke klimatické neutralitě v 2050 je ještě o dost radikálnější.

Globální ekonomika směřuje k nárůstu k 2, 2,5, 3°C. EU to není schopná ovlivnit.

Diskuze:

P. Žáková: Prezentace nám ukázala, že se je třeba dívat na vzdálenější budoucnost, než je 4-5 let, což je předmětem strategického foresightu. Nestačí se dívat jen na dění v ČR, EU. Energetika to dokazuje.

T. Smejkal: IEA, která mj. vznikla v reakci na ropnou krizi, vydala vedle World Energy Outlook rovněž přezkum ČR obsahující sadu doporučených oblastí (<https://www.iea.org/reports/czechia-2025>).

M. Havrda: Dělaí se nějaké analýzy dospělosti technologií? Technologických i ekonomických. Je přesnější odhad nárůstu spotřeby energie datacentry?

A. Chmelař: Od energetických foresightů se můžeme odpíchnout ve všech dalších. Energie má velmi dlouhý investiční horizont. Je málo víc neměnných prostředí než energetické i s jeho krizemi.

Technologicky jsme lehce alibističtí. Pokud nám v analýzách nestačí stávající a plánované kroky, něco se tam přidá s optimismem, že v nějaké míře se situace posune. Ale je to podle mě moc optimistické. Všechna opatření snižující významně energetickou náročnost vyžaduje velké množství kritických materiálů.

Fatih Birol komentoval: Čím víc se snažíme posilovat naši klimatickou politiku, tím víc nakupujeme od Číňanů.

Obrovským slonem v místnosti v IEA ale i jinde jsou malé modulární reaktory. Z hlediska plánování jsou velmi nestabilní. Je asi 550 firem, které se je snaží vyvíjet. Mohlo by to naprosto změnit paradigma.

Zpoždění uvedení do praxe oproti tomu, co si myslíme, je asi 10 let. 2040 může být počátek masivní implementace. Byznys plány těch firem počítají 2030.

IEA varuje, že to je recept na finanční bublinu SMRs a státy budou muset intervenovat.

Podobné to je s fúzí. Základní scénáře komercializaci jsou na začátku 50. let. S ohledem na postup s SMRs to budou spíš 50. léta. Klimatickou neutralitu ale však nebudeme mít v 2050 v EU takřka jistě, na světě asi taky sotva proto masivní fúze v 70. letech by mohlo být velkým zlomem umožňujícím masivní redukci spotřeby. SMRs jsou obrovským příspěvkem k tomu a jsou v tom investovány i naše firmy. Mohly by začít počátkem 40. let na extrémně kompetitivní bázi. Během měsíců byste si mohli dovézt SMR, které by nahradilo uhelnou elektrárnu.

Jediní, kdo mohou počítat s fúzí ve svých plánech jsou Číňané. My to v našich plánech nemáme dostatečně implementované.

P. Žáková: EU není závislá jen na Číně ale velmi i na USA, které ji do toho tlačí. Obranné kapacity, energetika, digitální technologie atd. EK vydává balíček k Ekonomické bezpečnosti včetně EU Resource Plan.

T. Smejkal: V reakci na M. Havrdu bych dodal, že IEA vydává online i Energy Technology Perspectives (<https://www.iea.org/reports/energy-technology-perspectives-2024>), kde se rozebírají technologické trendy, které pak slouží jako podklad k WEO. Dřív k tomu byla publikace Tracking

Clean Energy Progress. K datacentrům v dubnu IEA vydala publikaci Energy and AI, kde se rozebírá očekávaná spotřeba datacenter.

Jan Mareš: Rád bych požádal o pokračování diskuze v návaznosti na poslední point A. Chmelaře ohledně potřeby zaměření na adaptaci, nejen mitigaci. Zastánci mitigace upozorňují, že samotná adaptace je mnohem dražší než při mitigaci. Světové pojišťovny upozorňují na masivní škody v důsledku klimatu, z nichž polovina nebyla pojištěná. Je nějaká práce IEA, která by rozváděla ty myšlenky ohledně adaptace?

A. Chmelař: Datacentra jsou dnes na 1,5% spotřeby elektrické energie, v 2030 mají být na 3 %. To je významné s ohledem na zatížení distribučních sítí. Datacentra se totiž koncentrují do míst s daňovým zvýhodněním. Ovlivňuje to stabilitu regionů v oblasti obnovitelné energie. V USA řada států opouští své zelené transformační cíle, protože jim tam obrovsky roste poptávka po datacentrech. Pro ČR to je relevantní, pokud by tu chtěl a mít ve větší míře datacentra. S našimi cenami energií jsme však vyřazeni, dokud bychom třeba neměli SMRs.

Domnívám se, že je alibistické říkat, že náklady na mitigaci nemají náklady. Pravděpodobně budeme platit i mitigaci i adaptaci. Mitigací v EU ovlivníme celkovou situaci minimálně. To, že se budeme věnovat mitigaci nesmí znamenat, že se vykašleme na adaptaci.

M. Havrda: To se v EK řeší.

6. ZÁVĚR

P. Žáková se rozloučila s účastníky naposled z pozice předsedající. Budoucnost výboru, který existuje od 2014, je v rukách jeho účastníků a následující vlády.

A. Chmelař zrekapituloval, že se výboru na tomto jednání zúčastnili tři po sobě jdoucí jeho předsedové, a že jeho přínos je evidentní a je na zde přítomných, aby svým představeným v kontextu nové vlády fungování podobné platformy, která podporuje i vznik foresightových kapacit, obhájili.

Jednání ukončeno v 12:30.